

gyűjtő: SIMON ZOLTÁN

gyűjtés ideje: 1980.

TART.: SZÓLÁSOK, KÖZMONDÁSOK

40 lap

FÖLDRAZSI MUTATÓ: BALATONSZENTGÖRGT

SAKMUTATÓ: XXVIII

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

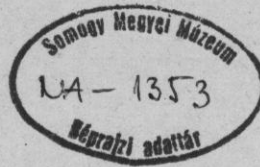
KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁROKÁS

ÁTVEZETVE AZ EGYS. LTK. 4344-es TÉTELE ALÓL

4344

Simon József:

Szólások, közmondások.

40 oldal

1980. évi pályázat, II. díj.

1.

Szólások, közmondások

K Ó R É S Z O T T

magyar szólások és közmondások.^{1.}

A magyar szólásokat és közmondásokat O. Nagy Gábor összegyűjtötte. Én arra vállalkoztam, hogy Balatonszentgyörgyön, a Balaton délnyugati csücskében összekórászom azokat a mondásokat, amelyek a gyűjteményből kimaradtak, vagy időközben keletkeztek.

Kórészni annyit jelent, mint járni a mezőt és a betakarítás után a tarlón elmaradt kalászatokat - ma már a kombájnok után elmaradt kukoricacsöveket - megkeresni, összeszedni. Sokat kell járni, sokat kell fáradozni, mire érdemleges mennyiség összejön, de azért az megmentett érték. A kórészó nem nyulhatott képehez, csomóhoz, én is tartottam magamat ehhez a regulához.

Olyan szólást azonban, amelyik az O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások /Gondolat, 1966/ c. kiadványban szerepel ugyan, de más helységnévvvel, vagy más jelentéssel, vagy más hasonlattal, esetleg más szóval; gyűjtésembe bevettem, mert jellemzőek e tájra. A hasonlóságot általában jeleztem a szóbanforgó kiadvány címszó számának zárójelben való feltüntetésével.

A szólások eredetét csak a helyi, vagy helyinek tartott mondásoknál jelzem.

A példamondatoknál a táj lassan homályba vesző ízét, hangulatát is szeretném kissé éreztetni.

Egyszerű szó, kifejezés is válhat szólássá, de hogy mikor, hogyan, az előre kiszámíthatatlan. Pl. "nézd", "nézz ide" felszólításból is alakulhat szólás-mondás, ha azt olyas valaki, és olyan módon mondja, hogy sokak emlékezetében megmarad. A "nédd-e, nédd-e!" mögött már előre érzünk valamit, valami többletet: mit tud, miből lesz a cserebogár, stb. és ez már egyesek szavajárásává vált. A mag megvan, csak az a kérdés, ki veti el és hogyan kel ki.

Balatonszentgyörgy, 1980. június 10.

Simon József.

Szólások, közmondások.

Itt a tej, ablakba korona! - Minden rendben, el van intézve.

A szólás eredete a századforduló tájára esik.

A falusiak kora reggel hordtak tejet az uri családokhoz. Olyankor azok még fel sem keltek. A tejhordó ébresztette őket. Volt olyan hely, ahol korállották a felkelést és előre megagyezték a tejessel. Amikor az beszólt, hogy "jó reggelt, itt a tej!", bentről csak kiszóltak: "ablakba korona". És rendben volt minden.

A szomszédasszonyt megkértem, hogy legyen szives, ha már a boltba megy, hozzon nekem egy liter tejet. Pénzt is adtam neki. Jön vissza, hozza a tejet. - "Itt a tej, ablakba korona!"

Egyik munkatársamnak tetszetős és praktikus írószertartója van PVC csőből. Mivel ilyent a kereskedelemben nem lehet kapni, kérem, hogy nekem is szerezzen egyet, és mondja meg, hogy mibe kerül. Pár nap múlva meghozta. Érdeklődésemre, hogy mennyit kell érte fizetni, csak ezt mondja: "Itt a tej, ablakba korona." - Akkor köszönöm szépen.

Ablakostól ront a házra. /Vö. A 206/ - Durván támadásba kezd, kiteretget mindent.

"Ippen ebédütünk, amikor az a bakegya Nani ablakostu rontott a házra. Emondott bennünket mindennek, meghogy minálunk mi megy, mintha mink tehetnének róla, hogy az urát pálinkafőzésem efogták."

Hiányzott neki, mint /ablakos/ tótnak a hanyattesésé /A 26/ -

Meglepetés érte, nem jó hirt kapott.

"Mondják, hogy a malacai is megdöglöttek. Hiányzott ez még szegénnek, min tótnak a hanyattesés."

Jól jött, mint ablakos tótnak a hanyattesés! /A 26/ - Mondják,
ha valaki elutasító választ, kellemetlen hírt kap.

"Nem ölég, hogy pletykának, máma még levelet is kaptam,
hogy az esküvőt he kő hallasztanyi. Ebbizon jó gyütt,
mind ablakostótnak a hanyattesés."

Sarokba vágja az abrakos-tarisznyát. - Kimult az iskolából.

A 20-as években még vászontarisznyával jártak iskolába
a parasztgyerekek. Ezt a tarisznyát tréfásan abrakos-
tarisznyának hívták és alig várták - különösen a szü-
leik -, hogy sutba dobhassák.

"Nem győzzük a munkát, allig vártuk má, hogy a gyerek
sarokba vágassa a zabrakos tarisznyát."

"Emehetek culágernek, mer má sarokba vágtam az abrakos-
tarisznyát."

Ábrahámra viczorodik. /Vö. A 30/ - Szidja az eget, dühöng, káromkodik.
/Meghal jelentése itt ismeretlen./

"Apád meg ne tuggya, mer aztán megént Ábrahámra vicso-
rodik!"

Az is valami ága-boga. - Rokona.

"Nem ismerem, de a feleségének valami ága-boga."

Odébb vitte a zöld ágat. - Suttyomban szebbre, jobbra cserél vala-
mit.

Részes kaszálásnál a részt /petrencét, boglyát/ a gazda,
vagy uradalmakban a csósz zöld ággal szokta megjelölni.
A berekből részeléskor a kaszásnak saját fogatán előbb
az uradalom részét, a meg nem jelölt petrencéket kellett
a majorba vinni, azután vihette el a sajátját. Ha valaki
jobbnak gondolta valamelyik beviendő petrencét a meg-
jelölnél, - a csósz is kijátszva - rakodás közben
odébb vitte a zöld ágat.

"Ugy nézem, hogy a Jóska odábbvitte a zödágot, mer tennap
még aszonta, hogy kétakós is megteszi, emmeg öt is megvan."

Meggyógyul, ha megszijja a sárga agyag./F.881/ - Majd csak a halál segít rajta.

"Édes gyerekem, az én lábom má csak akkor gyógyu meg, ha megszijja a sárga agyag."

Hátrább az agyarakkal! /Vö.A 125/ - Ne szemtelenkedj, ne erőszakoskodj.

A fiunak első látásra megtetszik a lány, udvarolni, majd bizalmaskodni kezd. A lánynak nincs inyére a dolog, és amikor a fiu meg akarja ölelni, erélyes visszautasítás-ként mondja: "Hátrább az agyarakkal!"

Tollfosztóban hengeg a legény. Sikereivel dicsekszik, érezni lehet, hogy lódit. Évődve intik le: "na, na csak hátrább az agyarakkal!"

Melegágybu hidegágyba² kerül. - Hirtelen hal meg.

"Este még semi bajja se láccott, reggelre meg a melegágybu hidegágyba kerü²t."

Gyorsan került melegágyból hidegágyba, mint az egyszeri kertész.

Akár esik, akár fuj. - Mindenképpen. /Ha törik, ha szakad./

"Mindenhogyan meglessz, akár esik, akár fuj!"

Oltári egy alak. - Párját ritkító.

"Tennap az ablakot ütötte be, máma egy gércét dobott agyon, oltári egy alak. Mindig azt teszi, amit nem szabad."

Alpári módon /alpárian/ helybenhagyták, kikészítették. - Igen megverték.

Eleinte még nevelték, de amikor már az asszonyokkal is szemtelenkedni kezdett, alpári módon helybenhagyták. Ugy kikészítették, hogy még a tulajdon jó édesanyja is nehezen ismer rá.

A babos angyalát!³ - Szellentéskor /szellentőnek/ szokták mondani.

Tied ám az ángyod térdekalácsa! /Vö.A 378/ - Tréfásan visszautasítás, tagadás kifejezésére.

"Báttya, ugye ez a bicska az enyim lehet?" - "Tied ám az ángyod térdekalácsa!"

Aranyos reggel szaros este. - Ha kora reggel fényesen süt a nap, estére elromlik az idő. /Népi megfigyelés./ Átvitt értelemben is használják, amikor valami fényesen indult, aztán mégis rosszul sikerült.

El kellene menni Bakónakra áriáért. /Elmehetne Bakónakra áriáért./
- Nincs hallása, hamisan énekel.

Nótába kezdenek, de nem találják el a megfelelő hangot.
"E kőne mennyi Bakónakra áriájér!"

Valaki hamisan énekel. "Ez is emehetne Bakónakra áriáért!"

Asztalnál első, sorban utolsó. - Munkához nem fülük a foga, de az evéshez van esze. - Evésben első, munkában utolsó. Sokat eszik, keveset dolgozik.

"Má megént ez a tohonya Káró van itt, aki asztalnál első, de sorban utolsó."

Bákász, pákász! - Félénk, szótlan, elhuzódó.

"Nem mersz felszólalni? A magad sérelmét is elhallgattod? Jaj, de bákász vagy!"

"Bákász pákász!" - csufolják a gyerekek a félénk, kisebb elhuzódót, akinek hiába mondják otthon, hogy "ne légy olyan bákász!".

Bársonyruha, fakilincs, kenyere egy hétig sincs. /C 153/ - Flancol.

Jó módot mutat, de igen szegényesen él.

Füstöskonyhás házban, szegényesen laktak. Az ember nap-számba járt, /leginkább kosztért és borért/, az asszony házaknál mosott, a kisebbik lány zsidó családnál szolgált. Bár kopott, urak által letett, de nem paraszti ruhákban jártak, igazságtalanul is rájuk mondták, hogy "bársonyruha, fakilincs, kenyere egy hétig sincs."

Feneketlen, mint a Kappel Méri bendője. - Igen sok belefér.

A Kappel Méri dolgos, népszerű, de kicsit együgyű, nagybélű fehérnép volt. Sokfelé hívták dolgozni. Mulattak rajta, amikor evésnél minden maradékot bekebelezett. Egyszer, a 20-as években Wirthékhez tollfosztóba hívták. Az öreg Wirth /boltos/ elhatározta, hogy most kifog rajta. Nagy fazék tejbedarát főzetett. Jólakott mindenki, fele se fogyott el. Biztatták a Méri, hogy egyék csak, inkább has fakadjon, mint valami megmaradjon. A Méri kidüllesztett szemekkel evett, bele is izzadt, kigombolózódott, amikor a maradék tálat elébe tették. Kanalazta erősen föléje hajolva, a szeme körüljárt, úgy látta senki sem nézi, rakta az öblébe a "mámmát", amíg csak tartott belőle. Akkor aztán kirobbant mindenkiből a nevetés. "Jólaktá, Méri?" "Mast a zeccer jó!" "Ki is bögyösödté Méri!" Fogták a kendőjüket, jóccakát kívántak. Mikor az asszonyhad már kívül volt, a hófúvásban megszólalt a Méri. "Kifogott rajtam a tésasszon, de én is kifogtam rajta! Jó melegétti a bendőmet."

Széles zsákba tüködik a tollat. Igen sokat elnyel, nem akar megtelleni. "A fene ezt a zsákot, ez is olyan feneketlen, mind a Kappel Méri bendője!"

Beszari Jankó! - Gyáva kukac.

"Mér vagy ilyen beszari Jankó?! Amelyik kutya ugat, az nem harap, mond meg neki bátran, hogy nem méssz el!"

Betévedt, mint ecceri ember /Végh Gyura/ a sifonérba. - Eltéveszti az ajtót.

A 30-as években történt. A borkut Végh Gyura egyik este olyan részeg volt, hogy nem tudott magáról. A felesége vetkőztette le, és nem az ágyba, hanem csak a priccse fektette. Éjjel felébredt, ki akart menni. Azt se tudta hol van. Tapogatódzott, kereste az ajtót. A sifonér ajtóra talált. Kinyitotta és elkezdett vizelni, bele a szekrénybe. - Hogy aztán mi történt, azt nem tudom, de a felesége nem csinált titkot belőle, el is akarta hagyni. Hamarosan szólás-mondás lett a faluban, ha valaki rossz helyre ment be, hogy betévedt, mint Végh Gyura a sifonérba.

Rendes, jóra való családja van.Életében haragudtak rá, de mióta meghalt,nem szeretik ha így emlegetik.Ezért mondják ma már,hogy "ecceri ember".

A télen bejött hozzám egy berényi asszony.Eltévesztette a házszámot."Allighanem rossz helen járok,Biróékat keresem.Ne vegyék rossz néven,betévedtem,mind az ecceri ember a sifonérba!"

Bétintázott,mint a Noha Gyura. - Berugott.

Noha Gyura - találó ragadványnév. Általában hajnalban, egyedül danolászva,meg kurjongatva botorkált haza a hegyről.Egyik vasárnap igen elkésett.Már a templomból jött ki a nép,amikor panyókára vetett kabátban⁵,sötétvörös seprőtől összefröcskölt ingben bóklászott hazafelé. "Gyura,milyen az inged?" - kérdezték tőle.Előbb megnézte,hujjantott egyet,aztán felelt: "Betintáztam."
Fiatalasszony meséli: "A papa öregek napján ugy betintázott,hogy haza kellett vezetni."

Itt a bibi! /egy kis bibi⁶ van a dologban,itt a dolog bibije/ - Egy kis baj,egy~~k~~ kis hiba van.

"Megigérttem neki,hogy lekaszálom az egészet,de van egy kis bibi! Sas behívót kaptam."

Pótincán jár,mint a biró az irodába. - Nincs nála semmi,se tarisznya,se bot. Hiányos öltözékben jár.

"Se dómán,se tarisznya,se bot,maga is olyan pótincán jár,mind a biró az irodába."

"Micsoda új divat: pótincán járnak,mint a biró az irodába."

Fél bocskornak fél a párja. - Összeillenek.

"Nem tudom,ezek hogyan ének,egyik kocszizik,másik szekerezik!?" "Ne csodákozz,iszén ismerted őket! Fé bocskornak fél a párja!"

Jól megvan, mint Ádám Gyura gatyájában a bóha /bolha/. - Jól érzi érzi magát.

Az Ádám Gyura bácsi a 20-as években halt meg, és csak akkor vált nyilvánvalóvá, hogy irásban ő is Simon. A bőgatyát sohasem hagyta el, a tél kivételével mindig bocskorban járt, és a faluban - emlékezetem szerint - ő volt az egyetlen, aki nagy szalmakalapot viselt. Gondolkodásában maradi volt. A tagbaszakadt ember nagyot hallott és erősen tagolt, tulságosan hangos beszédével a durva viccek célpontjává vált. Még a gyerekek is macskurát csináltak belőle.⁷

/Mint érdekességet megjegyzem, hogy Ádám helyett mindig Ádám-t, Simonék helyett Simonyék-at, szekrény helyett szekrén-t mondanak a faluban./

"Hogy vagy?" "Jól, mind Ádám Gyura gatyájában a bóha."

"A menyecske úgy láccik megszokott, nem is kívánczik haza. Jól megvan, mind Ádám Gyura gatyájában a bóha."

Borsónak kell lenni mindig az asztalán. - Szereti a bort.

/Szójáték: bor, só./

"Hát, tuggyátok, én otthon e nem engedem, hogy minden evésné "borsó" ne legyen az asztalon!"

Buta liba, nagy galiba. - Véletlenül, tudatlanul kárt okoz.

A pesti kislány lemegy falura. Láttá, hogy a nagynénikéje hogyan feji a tehenet. Sutyiban ő is akar a poharába fejni egy kis tejet. Huzogatja, rángatja a tehén csöcsit, de hiába, nem megy. A tehén megunja, olyant rug rajta, hogy kiesik a járásra és eltörik a lába. Az összefutott tömegeből már a mentők viszik el. A nénikéje jajgat.

"Látják, látják, buta liba, nagy galiba!"

Fujhatod a бүrköt! Fujd föl a бүrköt! - Elrontottad, ebből már semmi sem lesz. /Helytelenítő szólás./

A kislány is próbál tojást himezni. Édesanyja mutatja neki, hogy hogyan kell a gicát⁸ fogni, forró viaszba mártva vékony vonalat huzni. A nagy igyekezetben kicsuszik a lányka kezéből a tojás és összetörik.

"Fujd föl a бүrköt! Most már meg is eheted!"

Más cipőben járunk. - Nálunk más a helyzet.

"Tisztelt Elvtársak! Önöknél az a baj, hogy kevés a munkaerő. Mi más cipőben járunk. Nálunk a termék-elhelyezés okoz gondot."

Ez is a faluvégen /város szélén/ huzta föl a cipőjét. - Affektáló.

Régebben a falusiak nagyobb utakat is az apostalok lován jártak be, mezitláb. Cipőt, csizmát a vállukra akasztották és csak akkor huzták fel, amikor érdekesebb faluba, városba értek. Még a felszabadulás utáni nemzedék is látott ilyent a bucsujáróknál.

A KISZ klubban a háta mögött bírálják valakit. "Adja a nagyot! Pedig biztosan ez is csak a faluvégen huzta föl a cipőjét! Se izlése, se kedvessége. A kulturát is csak a kulturházban keresi."

Elbeszélget a cölömpel is. - Magában hangosan beszél.

Jó neki, nem kell társ! Elbeszélget a cölömpel^{is} is, mint a Csuha Imre.

Ráduplázott, mint Bene Miska a cölömpre. - a/ Vaktában lőtt.

b/ Hangosan többet szellentett.

Valaki kettőt-hármat hangosan fingik. Erre már azt mondják, hogy "ráduplázott, mint Bene Miska a cölömpre."

"Nem találta el, pedig rádufflázott, mint Bene Miska a cölömpre."

Ordit, mint a Csige Jóska. - Durva szavakkal igen hangosan kiabál.

A Csige Jóskáról csal annyit sikerült megtudnom, hogy úgy és olyan hangosan tudott ordibálni, hogy a fél falu kiállt a csodájára. A ma élők közül senki sem ismerte. Ilyen nevű nem lakott soha Balatonszentgyörgyön. Gyaníthatóan valami régebbi hirhedt vándorló lehetett, mint pl. a Mucsi Gyura, vagy a Virág Sándor. /Ha pedig a Csige mégis helyi ragadványnév /csufnév/ lett volna, gazdájával együtt veszett ki./

70.

Az egyik háznál nagy a ricsaj. Pörölnek. Az ember valamiért éktelenül káromkodva szidja az asszonyt, aki ki-
menekül és a leskelődő szomszédoknak sirva panaszkodik.
"Nem lehet mellette kibirni! Minden semmiségért úgy
ordít, mint a Csige Jóska."

Elvisz a csonkaördög! - Így fenyegetik /kissé tréfásan/ azt, aki
hamvazószerdán hust vagy zsirosat eszik. Farsangban
lányoknak is szokták mondani.

Csonkaördög-járás csonkacsütörtöki népszokás. A rongyok-
ba, félkarunak álcázva öltözött, szarvakkal álorcázott
"csonkaördög", társával a lisztbe-fujt és fehér lepedő-
vel takart, kaszát fenő "halál"-lal, a lányos, menyecske-
házakat keresi fel. A halál csak a sarokban áll meg,
pengeti a kaszáját; az ördög pedig vinnyogó hangon
vonja felelősségre a házbeliakat: "Mér etted meg a
zsirossat?" Minden nagyobb lányt, menyecskét el akar
vinni. Megölelgeti, megtapogatja azt, aki félelmében vagy
akár a tréfa kedvéért, hagyja magát.

A népszokás ma már házalás helyett inkább csak a Műve-
lődési Házban él, szelidített változatban.

Az egyik csonkaördögöt kb. 10 éve úgy megkarózta a sö-
tétben valamelyik féltékeny férfi, hogy kórházban kellett
talpra állítani. Azóta mondják a szemtelenkedőkre: "Ne
vacakolj /ne esztelenkedj/, mert úgy jársz, mint a csonka-
ördög!"

"Gyerekek, máma hamvazószerda van, nem szabad megenni
a zsirossat, mer evisz a csonkaördög!"

A lány /farsangi/ társaságban huncutkodik, évődik a
legényekkel. Tréfás, jó hangulatban az idősebbek is a
lány oldalára állnak. Ugy biztatják, mintha leintenék:
"Te lán, te lán, nem fész, hogy evisz a csonkaördög?"

A legény menyecskének udvarol a bálban, ahol ott a férj
is. Mihelyt feltűnővé kezd válni a dolog, figyelmeztetik.
"Vigyázz, mert úgy jársz, mint a csonkaördög."

Csónakázhatsz a csukáddal. /Vö.H 83/ - Nagy a lábbedid.

"Ekkora csukával csónakázni is elmehetsz!"

11.
Csuszós, mint a Pola mama mácsikja. - Ragacsos, sikos valami.

A cséplőmunkásoknak a gazda adott reggelit, ebédet, uzsonnát és vacsorát. Mindig az, akinél éppen masináltak.^{11.} Poláékhoz késő délután kerültek. A Pola mama vacsorára mácsikot gyurt, nagy vájlingban keverte össze turóval. Az öreg Györe /cséplőgép-társtulajdonos/ az ablakon át leste, hogy hogyan csinálja, mert az öregasszony boszorkány hírében állt. Ugy látta, hogy csak herákol és a két marokkal felemelt mácsik turósan, tejfölösen csuszkál vissza a vájlingba. Másnak nem szólt, de maga úgy megundorodott, hogy hazament vacsorázni. Otthon az asszonynak kénytelen volt elmondani, hogy miért van olyan holtember színe.

Azóta mondják a ragacsos, gustustalan ételen kívül, más egyébre is, hogy csuszós, mint a Pola mama mácsikja.

Ragacsos a nokedli, hiába zsirozzák. A gazdaasszony így kínálja: "Egyétek csak, mert azért csuszós ám, mint a Pola mama mácsikja!"

Izlik a pörkölt rizzsel. /Dicsérően:/ "Csuszós, mint a Pola mama mácsikja."

Frissen sikálták fel sárgafölddel a szobát. Nem lehet bemenni a háziaknak, de ha vendég jön, az kivétel.

"Kerüljön csak beljebb, óvatossan má bemehetünk, ha itt-ott még csuszós is, mind a Pola mama mácsiktya! Hama főszárad!"

Megfejtették, mint a dedesiek a lovat. - Rosszul fejtették meg.

A dedesiek a döglöttnek hitt lovat már félig megnyúzták, amikor az lábrakapott és futni kezdett.

"Nem tuktuk megfejtenyi, mer csomóba gyütt le a szőri."

"Bisztossan uffejtettétek, mind a dedesiek a lovat!"

"A rejtvényyel nem volt szerencsénk, pedig megfejtettük, mint a dedesiek a lovat." /Nem volt jó a megfejtés./

Elmehetne Dencsre készbeszédért! - Akadozva, vontatottan beszél.

Belesül a beszédébe.

Az előadó beszéde közben akadozik, meg-megáll, keresi az adatokat a papirokon. A hallgatóságban összesugnak:

12.
"Ez is emehetne Dencsre készbeszédér!"

Kukorica, meg tollfosztáskor az a szokás, hogy sorban mindenkinek kell valamit mesélni. Van aki szabadkozik, hogy ő nem tud: "Nem vótam Dencsre készbeszédér!"

Diszpintyőke! - Feltűnően öltözött, kényeskedő fiatal lány.

Édesanyja öltöztette ki a lányát, hogy megmutassa a bálban; ők is valakik. A kényes kislányt nem igen kapkodják, majdnem sirva fakad. A padonülők nem rejtik véka alá véleményüket: "Micsoda diszpintyőke! A nyafi pofijával még akkor se kőne, ha fél vármegye lenne is a hozománya!"

Dü-dü hegedü, macska liktya feketü! - Mondóka siró kisgyermek csufolására.

Eben-guba./Vö.E 54/ - Teljesen mindegy.

"Ma vagy holnap, nekem eben-guba."

"Eben-guba, hogy mit adsz érte, malacot vagy birkát."

Ecetet pisálnak érte a lányok. - Tréfás mondás helyes, szép kisfiura.

Dicsérik a kisgyereket. "Szép, derék gyerek vagy, ecetet pisának majd érted a lányok!"

Az eget is letagadja. - Nem ismer el semmit.

/Vö: Cs 226, I 353/

"Ü nem vitt e semit, jába nyaggattyák, még az eget is letagaggya!"

Jól elbérmálta. - Alaposan összeszidta, elmondta mindennek.

"Aszonta nekem, hogy pletykafészek vagyok, mer megmontam, hogy ü járt a pap-kerbe. Hát én asztán jól ebérmátam! Ne fé, leszettem róla a kereszvizet! Amit tülem kapott, megemlegeti hótta naptyaig az a kurvahajcsár."

Elkapta a hajókötél.

Elkapta a gépszij. /G 273/ - Egyforma jelentéssel: alaposan berugott.

"Ne kerezd, ekapta a hajókötél! Ott aluszik a pajtába, maj ha kijózanodik, előgyün." "Akkor biztos együtt vótak a zuramma, mer aszt is igen ekapta a gépszijj! Elösször csak ötölt-hatolt, de asztán amikor monta, hogy ötfenöt, ^{is} tisztába vótam mindenne. Nem a gyűlésbe, hanem a kocsmába vótak!"

Elmehetsz az ecetgyárba savanyó pofát vágni! - Általában duzzogó gyerekeknek szokták mondani.

"Ki bántott? Olyan fancsali képed van, hogy emehecc az ecetgyárba savanyó pofát vágnyi!"

Elpitylikül valahonnan. - Sietve elmegy, menti az irháját.

"Addig vacakút ott a főszó-kutná, addig tapogatta a sudarat, mig eccercsak főszalatt a vödör. Akkor aztán epityliküt onnadjd."

Elterül, mint a szentpáli szajhák. - Fáradtan, szétvetett tagokkal pihen le valahová.

Ebéd után a szederfa alatt, az árokparton pihennek, alszanak egy fél órát az aratók. "Ezek is eterültek ám, mind a szenpáli szajhák!"

Elszólja magát. - a/ Kimond olyant, amit nem akart. b/ Hangosan szellent.

"Má megbocsássanak, de eszótam magamat, pedig nem hítak meg trottyosnak!"

Rövid az élet, hosszú a sir. - Ne szalasszunk el semmit a jóból.

Szesztestvérek közmondása: Rövid az élet, hosszú a sir!
- Igyék mindenki, amennyit bir!

Én vagyok én, te vagy te, melyőnk nagyobb számár? - Szamarak vagyunk, békülünk ki!

14.
Eressz neki Pereszneki! - Futásnak ered. Indíts, gyorsan tűnjünk el!

"Mikor megláttuk a csöndérekét, a buklót bevágtuk a nádba, hállót a zsákba, aztán eresszneki-pereszneki egy futás hazáig."

Nekinyomták, mint egyszeri asszonynak az esernyőnyelet. -

Legujabb, kialakuló szólás.

Keszthelyi vásár napján reggel a somogyzobi motorvonattal Balatonberényből igen sokan utaztak, alig értek be, kínos volt a szorosság. Nagy nevetéssel jön Szentgyörgyön a peron alá két lengén öltözött, fiatalos fehérnép. Nem akarom megnevezni őket. Olyan örök 30 évesek. Az egyik amennyivel innen van, a másik annyival túl. Egyik asszony, másik lány. Egyik sem szégyenli magát előttem. Az asszonyka, a fiatalabbik, helyes, de pösze beszédű, így nagy népszerűsége tett szert. Alig tud beszélni a ki-kitörő nevetéstől.

"Szorosan voltunk, mint a heringek. Alig hagytuk el Berént, érzem ám, hogy valami nyomja fönt a combomat. Azt hittem "deternyő-nyél". Egy fiatalember állt mögöttem. Igazodok, hogy ne nyomjon annyira, inkább a fenekemet tartottam oda. Gondoltam ráülök, akkor talán jobb lesz. Ette a fenye, egész Szentgyörgyig macerált. Kezdett gyanus lenni a dolog. Amikor kiszálltunk, látom ám a hapsimat, hogy zsebretett kézzel sétál, rám mereszti a bárgyu szemeit, és nincs is nála esernyő!"

A hivatalban hetekig a "deternyő-nyél" volt az "azért nem kell továbbadni" téma.

Két faluban mondogatják már többféleképpen, így is, úgy is célozgatnak.

"Csalódott, mint egyszeri asszony az esernyőnyélben."

"Eső után elég az esernyő nyele is!"

"Majd csak hozzáigazodik, mint egyszeri asszony az esernyőnyélhez!"

"Törte, mint egyszeri asszonyt az esernyőnyél."

Lesz-e valamelyikből elterjedt, időtálló szólás; nem lehet tudni, de nagy a valószínűsége.

Száraz fa csak nótát terem. - "Száraz fa" a hegedü./ Elszáradt fának ne várd gyümölcsét. A munkából kiöregedett ember már csak nótázni tud.

Megjöttek a fagyosorru madarak. - Így fogadják a csikorgó hidegben érkezőket.

Olyan mint a fakutya! - /Vö.F 140/ - Szófogadatlan, hiába beszél neki az ember.

"Nem tom mi lessz ebbü a gyerekbü? Jába beszé neki az ember, ollan mind a fakutya!"

Nem rug meg a fatehén! - Gunyosan olyan nőre mondják, aki könnyen megkapható.

"Nem rug meg a fatehén! Elmehetsz hozzá bátran, mindenkit szivesen fogad." /Csak föl ne öltöztessen, rád ne ruházzon valamit./

Fejbe megy, mint a káposzta. - Lassan növvő gyermekre és alacsony emberre mondják.

"Nem akar nyőni ez a gyerek, csak fejbe megy, mind a káposzta!"

"Emmá csak körü nyőn, fejbe megy mind a káposzta!" - mondják a kistermetűekre.

Ne nézzétek fejőstehénnek! - Ne használjátok ki, ne éljete vissza a szivességével!

Igen jószivü egy öregasszony, semmit se sajnál tőletek, de azért ne nézzétek fejőstehénnek!

Az állam sem fejőstehén!

Eltulzott igényeket nem tudunk kielégíteni, az állam nem fejőstehén! - mondja a tanácselnök falugyűlésen.

Fele göbe, fele kan. - Elegyes, nincs megválogatva.

Gyerekkoromban a disznópörkölésnél levágták a hizó csöcseit és azon melegjében a markunkba adták. Be kellett dobnunk a kerítésbe ezekkel a szavakkal: fele göbē, fele kan.

10.
"Van benne fehér is, piros is, apróbb is, nagyobb is, de azért jó krumpli ez, csak elegyes, fele göbe, fele kan, mint a jegyző fókájának."

Fele sirás, nevetés, holnap lesz a temetés! /Vö.F 546/ - Játék közben magát megütő, vagy nem komoly okból siró gyermekeket csufoló mondóka.

Felöltöztet valakit. - Bajt, betegséget hoz valakire.

Jól felöltöztetett bennünket az az akasztófárávaló! Helyet adtunk neki az istállóban, éjjel meg elhajtotta az ökreinket.

"Szabójékat is jó fölötöztette a vándolló, etötötte őket tetüve!"

A fene rágja ki! /F 620/ - Annyi mint, a fene egye meg!

"Fenye rágja ki a dógodat! MÉR tördeted le azokat a virágokat, te átokfajzat?!"

Még a fickót is lecsapják! - Nincs ráadás!

/Fickó = a legkisebb gabonamérő edény./

Szegedi paprikás járja csettegő papucsban a falut. Szép piros a paprikája, de nehezen fogy, mert az ára is paprikás. A Sándor Kati néni megállítja. "Aggyon nekem egy bádoggal, de jól megmérge am, puposán!"

"Lölköm, én mögmérom böcsülettel, de rádást nem tudok annyi, iszen még a fickót is lecsapják!"

Fiksz, mint a Henye Bódi szalufája. - Egyáltalán nem biztos.

A Henye Bódi agglegény, kontár ács volt, csak a torkára keresett. "Ez má fiksz", "az fiksz" volt a szavajárása. /Fiksz urnak is csufolták./ Előfordult, hogy estefelé a szalufaszeget mellétötte, vagy a szalufákat csak feltámasztotta és úgy hagyta. Éjjel a szalufák eldültek. Reggel féldecizés közben mondják neki a kocsmában, hogy ledült a szalufa. Nem jött zavarba, csak ennyit mondott: "Az pedig az este fiksz volt".

"Holnap nem dolgozunk!" "Az má fiksz!"

"Te, azt a póznát edöntötte a szél!" "Pedig fiksz volt, mint a Henye Bódi szalufája!"

17.
Hangos fingnak nincsen szaga. /Lopd el módon, gerénláda./ -

Aki bűdöset szokott eregetni, csendben ereszti el.
Amit előre beharangoznak, nem szokott vészessé válni.

Finom és jó, mint Ádánék palacsintája. - Nem valami jól sikerült.

Leégett, elsózott vagy valami okból nem sikerült ételt tréfásan így szokta kínálni a háziasszony: "Egyék csak, ilyent ugyis ritkán esznek! Finom és jó, mint Ádánék palacsintája!"

Az Ádám Gyura bácsiéknál sohse volt nagy vendégjárás. Ették amit a nyitott tűzhelyen megfőztek. Maradiak, a feleség enyhén szólva mosztra¹³ asszony volt. Egyszer, valahogyan úgy adódott, hogy az első szobába vasutas /kalauz/ szállóvendégük akadt. Az asszony kedveskedni akart neki, palacsintát sütött. Az bizony égett és fekete volt a vastagon rákent szilvalekvártól. A kalauznak nem volt hozzá étvágya. Hiába erőltették, hogy "finom és jó", csak egyék, ebéd nélkül sietett el, azzal a szesszel, hogy nem ér rá, mert lekési a vonatot. Az asszony pedig sértődötten ment a szomszédba. "Te Nacánk, millen urat kütté hozzánk?! Ingyen se fogatta e tülem a palacsintát, pedig finom és jó vót."

Fujhatod! - Elrontottál valamit, nem lesz abból már semmi.

"Meg kellene huzni ezt a csavart!" A kamaszfiu kapva kap a szerelési alkalmon, és a hosszú villáskulccsal - erejét is mutatva - /megszakítja/~~x~~ megszakasztja a menetet. "Most aztán fujhatod!"

Rálépek a fükörmödre! - Enyhébb fenyegetés a rossz munka miatt.

/Egy árnyalattal erősebb a "körmödre verék"-nél./

Például: Rálépek a fükörmödre, ha nem hagyod abba!
... ha még egyszer elhibázod! ... ha a gatz a tüke alatt hagyod! ... ha még egy pacát ejtesz!

/Füköröm = rosszul nőtt, fájós köröm. Kisujj körme./

4344

Irány Gadány! - Menjünk a kocsmába! /Menjünk inni!/

"Na, mára végeztünk, megérdemlünk egy kis olajozást!
Irány Gadány!"

Megy /bele/ mint Gadányba a menkü! /L 106/ - Nyeli az italt.

Jó ivó gyerek! Öt korsó sör meg se kottyán neki. Megy
bele, mint Gadányba a menkü!

Feltüri a gatyaszárat. - Nekifohászkodik, nekigyürkőzik. Bizakodva
nekifog, "felköti a gatyáját".

Feltürte a gatyaszárat! Még köszörülni se áll meg, míg
ki nem ér. Megfogadta, hogy délre levégzi.

Gáz van. - Hiba van, megsejtettek valamit, gyanusítanak.

"Srácok, gáz van! A haverom köpött, az éjjel olajra
lépünk!"

Nyög, mint a gerebencsináló. - /Vö.G 241, 242/ - Nagyokat nyög.

A kisgyerek erőlködik, nem tudja a szekeret odébb tolni.
"Szegény öreg, nyög mint a gerebencsináló" - mondja
neki az anyja.

Olyan, mint a gerénláda! - Bűdös.

Te, gerénláda! - Mondják a bűdöset szellentőre.

Tojik neked görbét! - Ne várj tőle semmit!

"Tőle ugyan kérhetsz, tojik neked görbét!"

Gyepübe került. - Otthontalanná, koldussá lett.

Szegén Pali sógorom is öregségére gyepübe került. Csak
hányódik, egyik gyerekénél se tud megmaradni.

Gyugyra bucsura! - Hová mégy kérdésre kitérő válasz.

Ég, mint Gyülevész. /Vö.H 793/ - Jól ég.

Hasa nyomorultja./Vö.H 347/ - Addig eszik, míg el nem rontja a gyomrát, míg bele nem betegszik.

"Nem tudja, hogy mennyi elég! Inkább hasa nyomorultja lesz, minthogy a kedvére valóbu haggyon valamit."

Fut az egész ház. - Rendetlenség van, elmaradt a takarítás.

"Jaj, ne is mondja! Annyira összegyűtt itt minden, hogy meghalni sem érünk rá. Otthun meg fut az egész ház."

Megkapod a hegedevonyót! - Kikapsz. - Gyerekeknek ígéretik.

Ugyanannyit jelent, mint "előveszem a nadrágszijat".

A gyerek valami csinyt, valami rosszat csinált. Az udvaron bujkál. "Megállj, csak gyere be, majd megkapod a hegedevonyót! Elhuzom a nótádat, tudom Istenem!"

Fölméri a holdvilágot /azt hiszi, hogy hetes vászon/. /Vö.K 28/

- Elérhetetlen dolgokról, sületlenségekről ábrándozik.

"Ez is fölméri ám a hódvilágot, azt hiszi, hogy hetes vászon! Ahelett, hogy dógozna, mindig jábavalóságokon töri a fejét. Aszongya, hogy ha a jeget a verembe el lehet tennyi nyárra, mér ne lehetne a kánikulai meleget is elvermünyi télre? Meghogy megcsinyálja az örökmozgót, akkor aztán má senkinek se kő dógoznyi."

Megkönnyebbül a hidegágyon. - Meghal.

"Ugy érzem, hogy elégek. Mindig hideg vizet szeretnék innya. Annyi erőm sincs, hogy efordujjak. Senved minden porcikám. Jaj, má csak ne kénoznának! Maj könnyebbülök a hidegágyon!"

Nehéz, mint /a/ holládi legénynek a bucsufia. - Nehéz.

Hiábavalóságért izzad, nehezen visz valamit.

A holládi legény elment a bucsusokkal gyalog Sümegre. Bucsufiaképpen bazalt káposztáskövet hozott a kedvesének. Itt olyan nem terem, pénzbe se került, de igen megszenvedett érte. A bucsusok nevelték is, biztatták is, dicsérték is. Fáradozásáért a lánytól mégis kosarat kapott.

"Kaptunk egy jó számtanpéldát. Olyan nehéz, mint holládi legénynek a bucsufia."

Nincsen olyan teli-hordó, amelyiket ne kellene utántöltögetni. -

A legjobban felszerelt gazdaságban is van mindig valami javítani való, és mindig hiányzik valami. A tudást szaporítani, a felejtést pótolni kell.

A Pista bátyám jól megszédte magát. Ha nem dolgozna is, urasan élhetne élete végéig. De ő azt tartja, nem szabad az embernek azt mondani, hogy most már ülhetek a babéramon, mert nincsen olyan teli-hordó, amelyiket ne kellene utántöltögetni.

Tudod-e hun gyütté be? - Durva kiutasítás.

Nagy huszonnyolcas. /Vö.H 985/ - Hintapali.

"Vigyázz velem, te még nem ismered! Irtó nagy huszonnyolcas!"

Igazad van! És mi jár annak, akinek igazad van? /A szája./ -
Egyáltalán nincs igazad.

Az egyik fiú a többiek ellenében azt állítja, hogy télen azért van hideg, mert a nap ilyenkor messzebb van tőlünk. Nem tudják meggyőzni az igazságról, ráhagyják. "Igazad van! De mi jár annak, akinek igazad van? /A szája!/" "Le vagytok fütyülve!"

Igyunk, hogy legyen hügyünk! - Felszólítás az ivásra.

Illeg-billeg, mint a Keszeg Lajos. - Sántikálva megy. Rosszul táncol.

A fiatalember begipszelt lábfejjel sántikál. Az utcán találkozik a háztól elkerült nővérével. "Mi van? illegsz-billegsz, mint a Keszeg Lajos?"

Iszkiritty! - Indíts, gyorsan pucolj el innen!

Na gyerek, most már aztán iszkiritty hazafelé!

Amit birt még Jancsi, nem bírja már János. /Vö.J 23/ - Öregszik az ember.

"Hogy van János bátyám? Jól néz ki!" "Hát csak megvagyok! Más baj nincs, minthogy amit birt még Jancsi, nem bírja már János."

A kánya rugja meg! /M 13, B 61/ - Enyhe bosszankodás kisebb sikertelenség, mulasztás miatt.

Kedves, csöndes öregember, akiről azt szokták mondani, hogy a légynek sem árt. Farigcsál, karót hegyez. Jöttünkre belevágja a tusakba¹⁴ a szekercét. "A kánya rugja meg! Megfeledkeztem róla, hogy mára érkeztek."

Kalánnyal eszi, mint Benéék a prószát. - Evéshez nem használ villát.

Ha valamilyen száraz főzelék, pincepörkölt, paprikás-krumpli higabb a szokottnál, kocsonya nem aludt meg rendesen, vagy valamilyen tésztaféle igen jól, harmatos gyöngére sikerül, azt mondják "ezt is kalánnyal kell megenni, mint a Benéék prószáját".

Ebédelnek. A nagypapának remeg a keze, még a szétvagdalt hust, krumplit is úgy kanalazza. A kis nebuló szólal meg: "Papa, ezt is kalánnyal eszi, mint Benéék a prószát?"

Nem leszek a más kapcája! /Vö.L2/ - Nem leszek a szolgálója.

Nem leszek a kapcarongya /akibe még a sáros csizmáját is beletörölheti/. /Cs 292, L 73/ - Nem szolgálom ki.

"Amikor odakerültem, szívesen megcsináltam ezt is, azt is. Aztán rajtkaptak¹⁵, hogy velem mindent meg lehet csináltatni. Már mindent tőlem várnak, semmit se akarnak megtenni, még a szaros pelenkájukat is velem akarják kimosatni. Ha az ember a kisujját mutatja nekik, mindjárt az egész karját bekapnák! Hát nem! Én nem leszek a más kapcája! Mert mi a köszönet? Még engem kezdtek ki. A főnöknek se leszek a kapcarongya, akibe még a sáros csizmáját is beletörölheti! Ugy otthagynom őket, mint szentpál az oláhokat!"

Megfejné a kapulábfát is. - Kapzsi.

Szörszöm egy ember, de megfejné a kapulábfát is!
/Szörszöm = szorgos, szerző, kuporgató is./

Tejfölös kapulábfa, meg küjesztett lóvalaga. - Kitérő válasz arra,
hogy "mi lesz a vacsora?". *Szelidebb változat: tejfölös
konyhaajtó, meg küjesztett kapulábfa.*

Betette a kaput. - a/ Elég volt, nem mehet már így tovább.

b/ Az utolsó falat már sok volt.

"Sorra csinálja a disznóságokat. Most meg hamis számlát
hozott. Ez már aztán betette a kaput!"

"Ez a turós rétes aztán már betette a kaput! Ugy jól-
laktam, mint a dudu. Még a fülem is kétfelé áll."

Kalapol a karónak is. - Jámbor, talpnyaló.

"Sikerült letörni a szarvát! Mióta az asszonyok meg-
leckéztették, kalapol a karónak is."

"Mondják, hogy bíró szeretne lenni, kalapol a karónak
is, de igen az urak zsebében van, a nép bajjosan áll
melléje."

Kása, istenáldása, tót meg ne lássa /mert a/ seggedbü is kiássa. -

Gyermekmondóka kása főzéskor.

/Mindenfajta kása kedvelt eledel volt./

Benn a kehe! /Benne van a kehe!/- /Vö.K 584/ - Magának való,
nem egészen kóser.

"Látszatra nyájas, rendes ember, de benne van a kehe!
Sose tudhatod, hogy alattomba mikor bök beléd, vagy
mikor csap be."

Kenyérrel eszi, mint Csuha Pista a rétest. - /Vö.K 702/ - Ahhoz is
kenyeret eszik, amihez nem kell.

"Igen kenyeres. Még a kását is kenyérrel eszi, mint
Csuha Pista a rétest. Azt mondja, hogy csak kenyérrel
lehet jóllakni."

Kéményseprőt látok, szerencsét próbálok! - Szerencsém lesz.
/Inkább gyermek-/ mondóka kéményseprővel való talál-
kozáskor.

Kipofoz valamit. - Feljavít, kicsinosít. /Állatot, épületet, egyéb
tárgyat./

"Kipofoztam ekicsit az ökreimet, szeretnék velük vására
mennyi. Bucsurra meg a házat is muszáj lesz kipofozni,
igen ledobta a sárzást.¹⁶"

Kiruház /megruházt/ valakit. - Megver.

Ruházza, mint a kovács az anyját. - megveri.

"Kiruházták azt a pökhendi kocsmatöteléket. Mast az
eccer emberére akatt! Má otthon is fétek tüle. Pénzt
nem adott haza, a feleségét is csak úgy ruházta, mind
a kovács az anyját."

Majd meglátjuk, mint a vak kódis. /Vö.K 1368, V 55/ - Nem lesz
abból semmi, nem hiszem, hogy meglátjuk.

"Azt ígérte, kijárgya, hogy a jövő hónaptu nyáron is
csak nyóc órát köll naponta dógoznyi. Te hisző neki?"

"Maj megláttyuk, mind a vak kódis!"

Konty alá való.

- Édes, erős szeszital. /Likőr, édes pálinka, jó
édeskés bor./

Lakodalmakban éjfélkor az uj asszony konty alá
valóért táncol. /Ma már szép hozományt táncol
össze./

"Asszonyok, ez ám a konty alá való! Az uj-asszon küdi
a szakácsoknak. Ijjen jót még usse ittak! Megtáncut
érte!"

Krumpli az ebéd, tök a vacsora. - Szegényes a konyhájuk.

"Miuta külön mentek, krumpli az ebéd, tök a vacsora, de
legalább a nyeve-leves megszűnt, nem szekájják őket."¹⁷

24.
Mutogat, mint a köteles. - Kézzelel-lábbal magyaráz, feltűnően gesztikulál.

Holládon élt a két világháború között egy siketnéma köteles. Igen gyakran járt Szentgyörgyre és mindenki-vel leállt mutogatni. Sokat nevettek rajta, sokan félreértették, de nagy kópé is volt.

"Mondd meg amit akarsz, ne mutogass itt nekem, mint a köteles!"

Két asszony nagyban magyaráz egymásnak az utcán. Sok és fontos mondanivalójuk lehet, mert még a szatyrukat is letették. Elnézem őket messziről, mutogatnak, mint a köteles.

Közönséges, mint a krumplileves. /Vö.K 1941/ - Nem valami jó, de azért elfogadható.

"Megfontam a kosarat. Nem lett olyan, mint a mesébe, csak közönséges, mint a krumplileves."

Kukorica-gánica hömbölög a lábosba! - Olyankor mondják, amikor valahonnan nagy ételszag jön ki.

Dühös, mint a kutya. - Igen mérges.

"Efelettem dohánt hozni neked, most aztán dühös, mint a kutya."

Kaffog, mint a dühös kutya. - Nem lehet vele beszélni, mindenki-
ráförmed, mindenkit elmar a közeléből.

"Ne szólj neki! Ballábbal ket fő, nem lehet máma vele beszélni, csak kaffog, mint a dühös kutya."

Jól /vagyok/, mint kutya a kutban! - Nem jól vagyok.

Hogy vagy? kérdésre válasz.

Fosik, mint a murányi kutya. - Hasmenése van.

Ne kutya,rétes! - Nem szivesen,de azért odaad valamit,ami az illetőnek kellemes.

"Ne-kutya-rétes! Légy vele boldog!" - mondta öregapám, amikor hosszas könyörgésre nekem adta a csutoráját. /Igaz,csak azért adta oda,mert az egyik szullikon már könnyezett./

Aki benéz az ablakon,tarka kutya fossa nyakon! - Szokták mondani, ha valaki bekukucskált az ablakon.

Csak lót-fut,mint a töketlen kutya. - Szaladgál,jön-megy,járja a falut.

"Mit lót-futsz itt körülöttem,mint a töketlen kutya!?"

"Egyebet se csinál,csak lófrál,lót-fut,mint a töketlen kutya,mióta a Vöröskereszt titkára lett."

Feszit,mint kutyaszar a hóban. - Kevélykedik,büszke.

"A Böske nénéd uj kabátját mutogatni jár a templomba. Ugy feszit benne,mint kutyaszar a hóba!"

Passzol,mint a kutyaszar a hóba! - Pontosan beleillik.

"Meghoszták a vasfazokat.Ippen jó a katlanra.Mondok vág,mind Katiba gyerek. Erre a zasszon aszongya,mér kő mindig ijen csunyan beszényi. Hát akkor passzul, mind a kutyaszar a hóba! Mit mondjak?"

Beleütött a laposmenkü. - Üres. /Pl.pénztárca./

Nem megyünk sehova,nem veszünk semmit,mert a bugyellárisomba beleütött a laposmenkü.

Légből kapott. - Nem igazi,kitalált.

Légből kapott dolog az egész! Szó sem volt a háztáji felszámolásáról.

Eszelő meszelő, szart eszik a legelső !

Csoszogató mosogató, szart eszik a leghátulsó ! - Gyermekek csufoló mondókája versengéseknél.

Gyerekkorom leggyakoribb játéka a versenyfutás volt. Ide sorol a lityázás is. Már kicsi gyermekeket is versengésre ösztönöztek. "Ki ér előbb ide? Az lesz az Isten madara!" - hangzott el valamelyik felnőtt felhívása. És a kicsik futottak. Az első valamilyen kapós gyümölcsöt, ennek hiányában ölelést kapott. Az elsőt irigyelték, az utolsót lenézték és egyaránt csufolták mind a kettőt.

Legomboltak tőle valamit. - Elvették, kérésre kaptak tőle valamit.

"Mucikám, szombaton lemehetünk a Balcsira, az öregemtől legomboltam egy Ady-t."

Letejél neki. - a/ Odaadja neki a pénzét. b/ Nő odaadja magát.

Ritkán forgatjuk az ördög bibliáját, de ha nekiállunk, végkimerülésig hajtjuk egymást. A multkor huszonegyeztünk. Az agronómus egészen letejelt. /Ha abba nem hagyjuk, még a gatyája is ráment volna./

Levetkőztet valakit. - Kiforgat a vagyonából. Nagy kárt okoz.

"Az a bűdös fejjérnép egészen levetkőztetett bennünket. Itt állunk semi nélkül. Ekunyeráta az öregségünkre nehezen összekuporgatott kis pénzünket, hogy a vőnknek hörtelen köllene negyvenezer forint, mer megvan a kocsi kiutalása. Visszaadják nem sokára, legyünk egészen nyugottak. Két hét múlva meg gyün a posta, hogy mind a ketten nagy bajjal kórházba vannak, a kocsi meg rapittyára törött. Mink még csak nem is láttuk. Nem hihet az ember még a saját lányának se! Még ha megmaradnak is, nyomorékok lesznek egész életükre. Mast aztán se pénz, se posztó!"

Semmi se lesz belőle, mint a Lipót verekedéséből. - Semmiből nem lesz semmi.

Azt mondta, hogy szerez üdülő-beutalót a Mátrába. Előre tudom, hogy semmi se lesz belőle, mint a Lipót verekedéséből.

Lótusz a markodba! - Ügyetlen vagy, rosszul fogtad meg.

Hogyan tartottad ide? Egészen félre furattad. Lótusz a markodba! Menj innen!

Tángálódik, mint a cigányok lova. - Lézeng, nyomoruságosan éldegél.

Se tücski, se bogara, ajtót se igen nyitnak rá, csak abból a kis nyugdíjából tángálódik, mint a cigányok lova.

Vinnyog, mint a ló valaga. - Vihog, huzogatja a száját.

Ezzel a Rozival is bevásárolt ám a Lajcsi! Semmitérő fehérnép, csak vinnyog, mint a ló valaga.

Olyan hideg van, hogy még a madarak is gugolva repülnek /az ég alatt/. - Igen hideg van.

Villog, mint a majom seggi! - Kopasz a feje.

A tömegben a Béla bácsi kopasz feje is ott villog, mint a majom seggi.

Teheti Magyarállam fizeti! - Szokták mondani arra, aki könnyen él.

Vigyázz Malvin, jön a kanyar! - Figyelmeztetés előrelátott fordulatra, helyzetre vagy eseményre.

Áltában uton /szekéren, motoron/ szokták mondani gödör, tócsa, rázós, veszélyes utszakasz előtt.

Moziban szomszédom egy fruska, mellette fiuja. A lány már látta a filmet, a következő izgalmas részt így harangozza be: "Kapaszkodj Malvin, jön a kanyar!"

Megköpi a markát. -/Vö.M 426,N 27/ - Nagy igyekezettel fog hozzá a munkához.

Megköpte a markát és nem tágitott,amíg a többieket utól nem érte.

Az is már csak mazzagra jár. - a/ Elavult,régi,ócska. b/ Nem forog az agya.

"Régi masina,má csak mazzagra jár!"

Az öreg egyre csak hajtogatja,hogy mi lesz a földekkal ökrök és lovak nélkül.Az esze /agya/ is már csak madzagra jár.

Megbérnál valakit. - Megpofoz.

Hallom,hogy megbérmáltak a kocsmában! Ki volt a keresztapád?

Ugy megbillentelek,hogy otthon eső le! - Durva fenyegetés. Megruglak /seggbe ruglak/.

Ha nem hagyod abba,ugy megbillentelek,hogy otthon eső le !

Meghegedülte,mint Keszeg Lajos a házat. - Megbubolta,magáévá tette.

Keszeg Lajos sánta agglagény,/nyugalmazott éjjeliőr/ akiből mindenki bolondot csinál,mert egy kicsit félnótás.Olyan falubolondja,de nem bolond,van magához való esze. Énekel,hegedül és harmonikázik,de se hangja,se hallása nincs.Minden névnapot számontart és mindenkit megköszönt.Minden lakodalomba "hivatalos". Ha nem hívják,zenésznek ajánlkozik; ha így sem kell,szerencsét kívánni jelenik meg a hegedűjével enni-innivalóért. A szomszéd községekbe is eljár. Balatonberényben,egyik lakodalomban igen kitoltak vele.Amíg evett,észrevétlenül szalonnával "gyantázták meg" a hegedűvonóját,aztán kérték,hogy játszon valamit a násznépnek.A hegedű nem szólalt meg,a Lajos pulykavörösen reszelte hozzá a ház sarkához csuszós vonóját.A társaság hahotára fakadt,a násznagy pedig bejelentette,hogy Keszeg Lajos tultett valamennyiőjükön,mert még a házat is meghegedülte.

Igy is mondják:"Meghegedülte,mint Keszeg Lajos a lakodalmas házat."

Jól megkókányozták ! - Alaposan fejbeverték, megverték.

/Husvétkor kókányoznak a gyerekek piros /himes/ tojással. Összeütik, melyiké keményebb./

Hőbölgött, zavarta az utasokat a váróteremben. A vasutasok aztán jól megkókányozták.

Megmondom a szemedbe, ne menjen a füledbe! - Szemedbe mondom, hogy ne mástól halld meg.

"Ide figyelj, Mari! Mondanék valamit. Megmondom a szemedbe, ne menjen a füledbe! Te azt hiresztelted, hogy én az uradra utazok, köztetek akarok családi botrányt. Tudd meg, hogy engem a te urad nem érdekel, te mondd meg neki, ne kisérgessen engem, mert én hiába mondom!

Ez is /csak/ a Keszeg Lajos menyasszonya! - Pártában maradt és olyan lányra mondják, akinek sokan udvarolnak, mégsem lesz menyasszony.

Meséld annak, aki beveszi ! - Nem hiszem el.

"Én még sohasem hibáztam!" "Meséld annak, aki beveszi!"

/Hogy/ a metélt tekeredjék a nyakadra! - Mondják a támadó kakasnak, gunárnak.

Módjában áll, mint Petinek a kocsitolás. - Megteheti ha akarja.

Tanulni szeretne? Módjában áll, mint Petinek a kocsitolás.

Módon lefekszik, módon fölkel. - Öltözetesen fekszik le.

Azonmód fekszik le, ahogyan van és azonmód is kel fel.

"Nyáron az ember evan a pajtába is, módon lefekszik, módon fölkel."

Mórikál, mint a Márica vőlegénye. - Illegeti magát.

"Ki ez a majomparádé? Ugy mórikál, mint a Márica vőlegénye!"

Néz, mint a mozis! - Elbáméskodott.

"Csak néz, mint a mozis! Ránk se bagózik, ha az ember hátba nem veri!"

Óhétja, mint Mucsi Gyura a likas pincét! - a/ Potyaleső. b/ Kiván valamit, de leginkább innivalót.

"Mastanába nem hoznak halat, pedig úgy megóhétottam, mind a Mucsi Gyura a likas pincét."

Nem szeretnék a nadrágjában lenni! /Vö.N 18/ - Nagy bajban van.

"A Búke Jenőt megint ekapták a csöndérek. Nem szeretnék a nadrágjába lenni!"

Nadrágjában hordja az eszét. - Szerelmes, se hall, se lát.

"Ez a mafla Pista is a nadrágjában hordja az eszét! Olyan nőbe esett bele, aki talán még anyja is lehetne, ráadásul hiányzott, amikor a szépséget osztogatták."

Kapsz majd Nagy Pali valagát! - Nem kapsz semmit.

"Édes, vegyen nekem zsákbamacskát!" - nyavalyog a gyerek a bucsuban. "Kapsz majd Nagypali valagát!"

Esztendőben egyszer esik Nagypéntek. - Igen ritkán történik meg, hogy valakinek ~~sz~~sikerüljön, most véletlen kifogta.

A Mari is elmondhatja, hogy esztendőben egyszer esik nagypéntek; ő nyerte meg az ujévi malacot.

Elmehetsz vele a nagypléhbe! - Nem ér semmit az egész. Kár egy lépést is tenned.

A bagatell panaszoddal elmehetsz a nagypléhbe!

Megkapod a nagyvalag-rendet! - Nem kapsz semmit.

Nagy Katiékhoz sűrűen jár dolgozni a Jóska. Barátai kajánul biztatják. "Dógozz csak, dógozz, ne törődj sehá, megkapod érte a nagyvalag-rendet!"

Csak a nap meg ne álljon! - Majd csak kibirjuk./Unalmas és nehéz munkában mondják./

Piriborsra / "Maltert,maltert..!"-sürgetik a kőmivesek a culágereket. Azok lihegve kevernek, egyre nehezebb a vödör.Verejté-
kezve sóhajtanak fel: Csak a nap meg ne álljon!"

Nárittyenbe boldogságot faszolni /megyek/! - Kitérő válasz "hová mégy?" kérdésre.

Nehéz a körte,könnyid az óma. - Sok kell hozzá.
Szójátékos mondás. Körte = mérősuly.
Az eladó mindig sokallja mennyi kell a terményből,
hogy a "körtét" /sulyt/ megüsse.

Kupánváglak,mint a nyulat! - Tréfásan: agyonváglak.

Padlásra hajtja a bogarakat,mint a tikosiak. - Hiábavalóságot csinál.

Annyi a légy a szobában,mint a bün.A Zsófi néni zöld ágakkal hajszolja őket ki az ajtón.A pitarban /torná-
con/ áll meg a szomszédasszony."A pallásra hajtod őket,
mind a tikosiak? De akkor vedd el a lajtergyát is,hogy
le ne gyűjjenek!" - A viccet a rátótiakra vonatkozóan
hallották,de átkenték a tikosiakra.

A Bódi bácsit korholja a felesége,hogy megint nem jött
meg itatásra a hegyről.A megszokott hiábavaló mondogá-
lódásra átszól a kerítésen a szomszédasszony: "Mi az
Nani? A pallásra hajtod a bogarakat,mind a tikosiak?"

Pérányi,mint az ecceri biró ajándéka. - Kicsi /parányi/ de értékes.
/Péra = tehén nemi szerve.Parányinak nem mondható!/
A 20-as években nyugalomba vonuló Szücs Gerő körjegy-
zőt Máté Ferenc biró bucsuztatta a község nevében és
egy kis arany tollat adott át ajándékképpen.Az egész
beszéd le volt neki írva,ugy olvasta fel.A végén,a
"parányi ajándék" átadásakor,mégis mindenki nevetésbe
tört ki,mert a biró ur a parányit "pérányi"-nak mondta.
A szólás hamar megszületett és a faluban tartja magát.

Pici, de idős, mint szent Péter számara. /Vö.P 538/ - Alacsony termetű emberekre szokták tréfásan mondani.

Piripócsra /megyek/ ! - Kitérő válasz "hová mégy?" kérdésre.

Akkora lett a feje, mint egy pityli. /Vö.Sz 111/ - Ugy megverték, hogy szinte felismerhetetlenségig bedagadt /megdagadt/ a feje. /Vö.R 109/ - Bambán, kimerült, szemmel bímul. / Pityli = fa itatóedény./

1919-es emlék: "Mind a hármat úgy megverték a fehér-tollasok, hogy a községháza fala a vértől olyan volt, mintha bepiktoruták volna, a fejük meg akkora lett, mint egy pityli."

A polvát elviszi a szél, de a buza megmarad. - A gaz repül, igaz marad. - A hitvány ember előbb-utóbb mindenholnan kikerül, a rendes ember helyén marad.

Még egy porcikám se kívánja! /Vö.R 117/ - Félek, idegenkedek tőle, semmi kedvem sincs hozzá.

A nyáron kirendelésbe megyek a Balatonra, de még egy porcikám se kívánja. /Nem lesz ott nyaralás, hanem rengeteg emberrel, rengeteg munka./

Megnádálja a prést /ránádal a présre/. - Utánrakodik.

/Felrakja a maradékot, anélkül hogy kidobná a már megszorongatott törkölyt./

"Má csak ennyi maradt. Ezt még ránádalom a présre, aztán végeztem."

Ráfázott, mint Juhász Istók az éjféli misére. - Megjárta vele, nem sikerült neki.

Azt hitte, hogy elengedik szabadságra, de ráfázott, mint Juhász Istók az éjféli misére. /Nem mehet el./

Segg oda! - Tréfásan : egészségedre!

Akkor szokták mondani valakinek, amikor tüsszen. Mondták úgy is szójátékkal, hogy "egész seggedre", de a "segg oda" terjedt el általánosan.

35
Nagyot tüsszen. Mondom : segg oda! - Ez annyira minden-
napos dolog és olyan általános, hogy senki sem érzi
sértőnek, otrombának, hanem ráfeleli, hogy "kösz!". Inkább
már az a furcsa, ha a sorozatban tüsszentőnek azt mond-
juk, hogy "egészségére!". Erre még a felelet is leintő:
"ez már nem egészség!".

Néz, mint a sült rák. /Vö.H 109/ - Bambán, kimeredt szemmel bámul.

Ráse! /igy!/
Rá se ránts! /Rá se bagózz!/
- Oda se neki! Ne tőrődj
vele, nem számít.

Azt mondták, hogy hagyjuk el a termet. Ráse! Látod, hogy
senki sem mozdul!

Azt a fűzfán fűtyülő rézangyalát! - Mondják, ha valami nehezen meg y,
nem akar sikerülni.

"Azt a fűzfán fűtyülő rézangyalát! Nem szóltál, hogy
félre rakom a szekeret! Bajlódhatunk vele, ha eldülünk!"

A rosféreg egye meg! - Enyhe átkozódás, inkább csak bosszankodást
fejez ki.

"Hogy a rosféreg egye meg, má megint összegubancolódott
a szál!"

A rögéncs fogjon el! - /A rögéncs szöktyön meg./ - Enyhe átkozódás.

"Te gyerek, hogy a rögéncs fogjon el, ne kergesd azokat
a tükökat!"

Le van sajnálva! /Le van fűtyülve!/
- Nem érdekel, tojok rá!

Azt üzeni a Sándor bátyád, hogy vasárnap délután vár a
hegyen." "Mondd meg neki, hogy le van sajnálva! Engem
többet nem tesz lóvá!"

Nézi, mint Sándor a mácsikot. - Erősen, béméskodva nézi.

A viztócsába bevagdalt bürök-szárát tettem. Gyorsan
kunkorodik, nyilik rózsává. A gyerek csak nézi, mint
Sándor a mácsikot. Ilyent még nem látott.

Ugy beszél velem, mintha a seggibü rántott volna! - Durván, lekeze-
lően beszél.

Siket járja citorára! - Rosszul, másképpen csinálja mint ahogy
kellene, nincs érzéke hozzá.

"Má megént hogyan fogod azt a tüt?! A vonálra se
vigyáztá! Eh, siket járgya citorára, sohase lessz belü-
led varóné!"

Suszter maradjon a kaptafánál! - Aki nem ért hozzá, ne szóljon
bele.

"Édes fiam, nekem valamikor azt mondta a latin-tanárom,
amikor bedaciztam, hogy a paraszt maradjon az eke szar-
vánál. Én meg azt mondom neked, hogy a suszter maradjon
a kaptafánál! Bármilyen mesterséget választasz, rajzoló
ne akarj lenni, amikor még egy becsületes vonalat se
tudsz húzni!"

Süsd meg! - Annyi mint "fujd föl". Elhibáztad, elrontottad, most már
nem ér semmit.

"Süsd meg! Hogyan lehet valakinek ennyire elnézni
magát? Bonthatod vissza az egészset!"

Ide süss! - Ide nézz, ide figyelj!

Ide süss! Így kell ezt csinálni! Csak próbálgasd
százszor, ezerszer; gyakorlat teszi a mestert!

Megy a szag után. - Udvarol, lányok után futkos.

/Az Sz 13. jelentés egészen elhomályosulóban van./

Itt ez az Anti gyerek! Hamar kinyilottak a csippái.
Tegnap még a tojáshéj rajta volt a fenekén, máma meg
már alig várja, hogy leteljen a munkaidő, megy a szag
után.

Lapul, mint a szar a füben. /Vö. Sz 245/ - Meghuzza magát, hallgat,
mert vétkes valamiben.

Kővel dobálódzott az ebugatta, ki az utcára, véletlenül
az Ilka nénit találta el. Most aztán lapul, mint szar
a füben.

Otthagyták, mint szart a szűrűben. - Cserben hagyták.

Mikor látták, hogy nem áll kötélnek, otthagyták, mint szart a szűrűben./Mehetett haza gyalog, egyedül./

A szerszámokat nem szedték össze, otthagytak mindent, mint szart a szűrűben.

Vén szatyor! - Ellenszenves öreg.

/Ha a "szatyor" férfi: ürge v. hapsi, ha nő: spiné v. öreglány./

"Nézd, az a vén szatyor hogyan udvarol a spinének!"

Böki a szemét az álom. - Pislog, szemét dörzsöli mert álmos.

Abbahagyom, mert már böki a szememet az álom.

Valamilyen szesszel kiment magát. - Valamilyen kitalált okkal távozik idő előtt, abba hagy valamit.

"Megvárhattok, ugyanis unom magamat, van annyi gódém, hogy valamilyen szesszel megléphessek!"

Azzal a szesszel állított be hozzánk, hogy ide küldték, mert nálunk van eladó vászon.

Csak a Szentlélek tartja. - /Vö. I 108, I 143, M 801/ - Dűledező állapotban van.

A pajtát le kell bontanom, mert csak a Szentlélek tartja, hogy össze nem dűl.

Szivem szotty, kapaszkodj! - Kisgyermek ölbe, hátra /dócsára/ vételekor szokták mondani.

Fossa a szót. - Megállás nélkül beszél, folyik belőle a szó.

Szavát se lehet venni. - Hallgat, nem szólal meg. Nem lehet szóra bírni.

Csak buslakodik, ül a sarokban, szavát se lehet venni.

Megjár /kijár/ neki a mezőgazdasági tárogató./ Jutalmul mezőgazdasági tárogatót kap./ - Semmit sem kap, semmit sem érdemel. /Mezőgazdasági tárogató = a mén nemi szerve./

A téeszben nem sikerült a repce. Az elnök azon töri a fejét, hogy a ráfizetés ellensúlyozására mit lehetne csinálni. Ugratós jó hangulat van a könyvelőségen, értik a csiziót az asszonyok is. Nem retirálnak, amikor az elnök belép. "Elnök elvtárs, éppen jókor jön, arról csevegünk, hogy kinek milyen jutalmat kellene adni. A Mariának meleg-gyűrűt^{18.} javasoltunk disznóöléskor." "A Jancsinak, mint jó gazdásznak pedig megjár a mezőgazdasági tárogató!"

Sötétben minden tehén fekete. - Csak nő legyen, nem számít, hogy milyen.

"Jaj, de válogatós vagy! Mikor akarsz megnősülni? Kár azt nézni, hogy külsőre milyen, hiszen messziről mindegyik szép, sötétben még minden tehén fekete!"

Előlem, tetü potyog belőlem! - Tréfásan: utat kérek.

Vidám lakodalmakban, oldott hangulatu összejöveteleken, bizalmas társaságban szokták mondani ahelyett, hogy "szabad lesz? /egy kis helyet kérek!/"

Toll a fülébe! - Nem jár neki semmi! /Mit akar?/

"Te Margit, a favágód itt kinn ácsorog, nem akar elmenni! Azt mongja, hogy jár még neki valami!" "Toll a fülébe! Megmondhatod neki!"

Kapisgálja, mint tót a hajnalt! - Sejti, találgatja.

"A négyzet, B. négyzet..." "Na...na, kapisgálja, mint tót a hajnalt."

Ül, mint a rohadt tök. - Nem mozdul, bevette magát valahová.

A sarokba vette be magát, nem lehet kiimádni onnan, csak ül, mint a rohadt tök.

Tökmag-acskó. - Kotnyeles kisgyerekekre mondják.

Apró termetű kislegény furakodik át a táncolók között. Az háborog, aki majdnem elsodorta: "Mit keres itt ez a tökmag-acskó?!"

Vigan megyünk tönkre! - Mulatunk, a fene ott egye a más macskáját!

"Vigan megyünk tönkre! Gyere, vetkőzz neki te is, ne törődj sehá!" - Így fogadják azt, aki véletlen betéved olyan helyre, ahol nagy a vigasság, emelkedett a hangulat.

/Egy nagy/ Turó neked! - Nem jár neked semmi, nem kapsz semmit.

Kiránduláson a nők egy kis csoportja fél literes üveg tokajit vásárolt. Oszttják el egymás között, amikor a már beszivornyázott agglegény is odatámolyog: "Hát én nem kapok?" "De... turó neked!"

"Holnap neked kell fogadni őket!" "Egy nagy turó, mit gondoltok!"

Más udvarán söpröget. - Más asszonyának csapja a szelet.

"Szemrevaló asszon a felesége, ü meg mégis más udvarán söpröget. Valami hiba lehet köztük!"

Isten ujja! - Megérdemelt büntetés, baj, szerencsétlenség.

Feketézéssel, csalással jelentős vagyont harácsolts össze. A kutya se ugatta meg, mert még a Jézust is vendégül látta. Akinek pedig Jézus a barátja, az könnyen üdvözülni. Egyszer mégis elcsuszott egy banán-héjon, börtönbe került. "Az Isten ujja!" - mondták az öreg-asszonyok.

Akinek Isten a barátja, könnyen üdvözülni. - Könnyen boldogul az, akinek hatalmas pártfogói vannak.

Beadja /bemondja/ az ultit. - Vége. Valami elromlik, valaki meghal.

"Hogyan van a János bátyja?" "Nem valami jól, alighanem hamarosan beadja az ultit."

Megállt az órák, bemondta az ultit.

Ur, aki az ólban tur. /Vö.U 54/ - Pizskos ember.

"Juli, itt a Tárnoki ur, szedtél neki össze tojást?"
"Ur, aki az ólba tur! A multkor is becsapott! Két fillérrel többér vette a tikász."

Ki ez az ürge? - Ki ez a férfi?

Rácsókol az üvegre. /Vö.Ü 43/ - Nagyot huz az üvegből. Üvegből iszik.

A kanásznak az egész kenyér mellé egy pint bor is megjárt. A Jenő bácsi /kanász/ kihajtáskor sohasem vitte el magával az erdőre az üveget. Az utca közepén rácsókolt, aztán üresen adta vissza.

Itt vakuljak meg /ha nem úgy van/ ! - Átkozódás, amelyet csipőre /fenékre/ tett kézzel szoktak mondani.

Kokas Böske néni a falu hirharangja. "Az éjjel jó lesz a tikokat jól bezárnyi, vagy örkönnyi, mer kolompárok tanyáznak a disznócsapáson! Nagy tüzet raktak és a két szememmel láttam, hogy öt tikit pucutak meg. Itt vakujjak meg, ha nem igaz!" - közben már a tomporára tette a kezét.

Viszket a valaga. - Nem tud nyugton maradni.

"Ez se tud otthun megmarannyi! Viszket a valaga, aztán má fut is kofákonnyi."

A gyerek rosszalkodik. "Nem ülsz el! Látom, hogy viszket a valagad, majd adok én neked mingyá! Hun az a nadrágszijj?!"

Valagára ver /pénznek, vagyonnak/. - Eltékozolja, elveri.

"A Miska bácsinak vót öt akó bora, de karácsonra má a valagára vert."

"Hogyan is mennének valamire?! Az ember négyszáz pön-gőt a nagy pénz! - keresett a nyáron sásszedéssel. Télen meg a valagára vertek az egésznek. Szerezhettek vóna valamit!"

Állj meg vándor! - Félbeszkitásként: várjunk csak!

"Nem tudom mér lett ojan hitfán a buzám, mikor a sógorral együtt vetettük..." "Állj meg vándor! Azt nem monadtad, hogy előbb meg is trieleztük!"¹⁸.

Vár, mint a sümegi vár. - Régóta vár, de hiába vár.

Mindig csak várjunk, várjunk... Ebből nehezen élünk meg! A sümegi vár is vár, de nem kér enni!

Verebet lehetne vele fogatni. /Vö: M115/ - Örül, igen boldog.

"A Mancit ő kísérte haza az este. Mi volt, mi se, nem tartozik rám, de a gyerekkel verebet lehetne fogatni, majd a bőriből ugrik ki."

Legerősebb ital a víz. - Tréfásan szokták mondani. /Malmot meghajt, hajót is visz./

A szesztestvérek mondása: "Nem iszom vizet, mert az a legerősebb ital! A pálinka legfőljebb csak engem, de a víz a házat is ledönti."

Vőlegény, mint a Keszeg Lajos. - Sok lánynak udvarol, nősülni nem akar. Nem vőlegény.

Ez is mindig vőlegény, mint a Keszeg Lajos, mert messze van a templom, tanács-ra meg nincs szüksége!

Zsákele - fótele! - Egyformák, egyik sem különb a másiknál.

Egykutya, teljesen mindegy.

Igazán nem tudom, hogy mit csináljak, melyiket kérjem feleségül: a Kati nem igen tetszik, de engem szeret; a Mancit én szeretném, de ő fütyül rám. Mégis, ha jól meggondolom, zsákele-fótele. /Egyforma, mert ha a Mancikikosarazna, "ha ló nincs, számár is jó" elven elvinném a Katit; de hátha ugyanezt az elvet vallja a Mancis? Próba szerencse!"

Jegyzetek.

1. Kórész, kórász = böngész. /Vö. éhenkórász/
Nem választhattam azt a címet, hogy "böngészett szólások", mert ez a közértelmezésben annyit jelent, hogy könyvekből kiböngészett, kikeresgélt szólások.
O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások c. kiadványt viszont böngészni kellett.
2. Hidegágy = ravatal.
Temetői ravatalozók hiányában, régen a halottat házaknál, halottas lepedővel letakart "hidegágyba" /hidegágyra/ ravatalozták fel.
3. A babos angyalát! - ehhez, ha a szellentés igen hangos volt, azt is hozzámondták, hogy "csak le ne törje a kordélom hátulját".
4. Mamma = pempő, kisgyerek ennivalója, általában tejbegriz.
5. Panyókára veti = nem veszi fel, csak vállára veti /a kabátot/.
6. Bibi - kisebb seb, kisebb baj, bökkenő.
7. Macskurát csinál valakiből = bolondot csinál valakiből, bolonddá tesz valakit.
8. Gica = tojás himzésére való, kis kereszt alakú eszköz.
Seprükóróból készítették. Igen vékony 2-3 cm-es darabkát finom cérnával szorosan betekerceseltek és azt a 10-15 cm hosszú, végén bevágott szárba helyezték és kötötték szorosan, kereszt alakban.
9. Cölömp = cölöp.
10. Megkaróz = bottal, karóval ver, súlyos testi sérülést okoz.
11. Masinálnak = géppel csépelnek.
12. Ötvenötöt mond = hány.
13. Mosztra = elhanyagolt külsejű, rendetlen.
14. Tusak = tuskó.
15. Rajtkap, rajtakap = itt rákap, rászokik.
16. Sárzás = fal sározása, sárral tapasztása.
17. Nyelve - leves * szidás, pirongatás, perlekedés.
18. Meleg-gyűrű = Disznópörköléskor a disznóölő ajánlja a gyerekeknek, asszonyoknak a disznó hátulját /végbélnyílását/ meleg gyűrűként.
19. Trielez = vetőmagot tisztít, erre szolgáló forgóhengeres géppel.